

REACTIE CORDAID WRR:

Grondige analyse kan basis zijn voor transformatie ontwikkelingssamenwerking

Algemeen

Het rapport over ontwikkelingssamenwerking ‘Minder pretentie, meer ambitie’ dat de WRR vandaag presenteert is een bruikbare analyse om de toekomst van ons werk opnieuw vorm te geven. De WRR vat de koe bij de hoorns en zoekt een eerlijk antwoord op de indringende vraag waarom na veertig jaar ontwikkelingssamenwerking nog zoveel mensen onder de armoedegrens leven. Het rapport is terecht niet tevreden met de oppervlakkige ‘waar-voor-mijn-euro’ discussie die de laatste jaren het debat over ontwikkelingssamenwerking heeft beheerst. Met het rapport geeft de WRR bruikbare handvatten voor een transformatie van OS die dieper gaat dan een oppervlakkige modernisering. Tegelijkertijd zijn er de nodige kanttekeningen te plaatsen, bijvoorbeeld over de coherentie van de internationale agenda van Nederland, de rol van maatschappelijke organisaties en de kwestie ‘landenlijst’.

Visie WRR

De WRR laat goed zien dat sociale programma’s (onderwijs, gezondheidszorg, water) onvoldoende zijn om de structurele patronen die ten grondslag liggen aan armoede op te lossen. Het rapport benadrukt ook terecht dat ontwikkeling in essentie van binnenuit, d.w.z. vanuit ontwikkelingslanden zelf moet komen. Daarmee herneemt het de oude slogan van Prins Claus: mensen worden niet ontwikkeld, maar ontwikkelen zichzelf. Om dat te realiseren neemt de WRR terecht afstand van de gedachte dat we ontwikkeling zouden kunnen realiseren door wereldwijde blauwdrukken en modellen. Nauwkeurig kijken naar de context van landen en regio’s is onontbeerlijk en zal noodzakelijkerwijs leiden tot op maat gesneden oplossingen. Verder stelt het rapport een grondige transformatie van ontwikkelingssamenwerking voor, waarbij de verbinding wordt gezocht met de grote mondiale vragen zoals klimaat, energie, grondstoffen en migratie. Vragen over internationale economische verhoudingen en belangen, en internationale veiligheid leiden terecht tot nieuwe organisatorische structuren. Ontwikkelingssamenwerking moet een duidelijk gedefinieerde politieke rol gaan spelen in een ingrijpend veranderend geopolitieke context, zo lijkt de WRR te willen zeggen.

Visie Cordaid

Cordaid herkent zich in grote lijnen in de analyse van de WRR. Belangrijke elementen daarvan vormen de basis voor haar strategie. Het eerste is de gedachte van de *Communities of Change*, dat zich richt op fundamentele verandering van machtsverhoudingen. Een ander element betreft rechtstreekse financiering van partnerorganisaties door bilaterale en multilaterale donoren. Dat doet Cordaid al, en daarvoor zal Cordaid zich actief blijven inzetten.

Het rapport gaat echter te weinig in op de vraag of een ambitieuzere agenda op het terrein van ontwikkelingssamenwerking niet botst met Nederlandse strategische belangen op het terrein van bijvoorbeeld energie, landbouw, en internationale veiligheid.

Maatschappelijke organisaties

Zoals gezegd heeft Cordaid in haar nieuwe strategisch plan in grote lijnen dezelfde analyse gemaakt als de WRR en op basis daarvan haar beleid voor de komende jaren vastgesteld. De invloed van maatschappelijke organisaties om noodzakelijke en ingrijpende veranderingen in samenlevingen te bewerkstelligen, wordt door de WRR naar de mening van Cordaid onderschat. Ervaringen uit het verleden (Chili, Zuid-Afrika) laten zien dat deze organisaties juist effectief optreden. Het relatieve gemak waarmee de rol van hulporganisaties in ontwikkelingssamenwerking in het rapport wordt weggestreept, doet daarom aan de realiteit geen recht.

NGO's zijn geen overbodige bureaucratie. Het advies om aan *soulsearching* doen wekt de suggestie dat NGO's geen doel en missie hebben, en niet daadkrachtig en slagvaardig kunnen optreden. De onbeschrijflijke ramp in Haïti laat zien dat hulporganisaties wel degelijk snel en adequaat kunnen reageren, en onmisbaar zijn. Juist vanwege de in afgelopen decennia opgebouwde relaties is het nu mogelijk snel tot actie over te gaan.

De organisatie in Nederland van ontwikkelingssamenwerking

Het rapport haalt veel overhoop, niet alleen wat betreft het beleid, maar ook wat betreft de organisatie en financieringsmodaliteiten. Dat vraagt om een zorgvuldige benadering. Daarin is geen plaats voor 'grote stappen, snel thuis', waarmee vooral brokken gemaakt zullen worden. Het adagium zou moeten zijn: duidelijk en hard als het gaat om de richting, zorgvuldig als het gaat om de relatie. Waardevolle netwerken moeten we aan boord houden want de huidige grote inzet en betrokkenheid, zowel in Nederland als in het Zuiden, zijn onontbeerlijk.

Bij een herstructurering van de OS-sector heeft het behouden van kennis en het investering daarin hoge prioriteit. Daarbij gaat het overigens niet alleen om kennis in eigen land, maar ook om de uitwisseling van kennis tussen ontwikkelingslanden. Cordaid heeft in het recente verleden op dat terrein nieuwe initiatieven ontplooid en zal dat ook blijven doen.

NLAID

De gedachte aan een redelijk zelfstandig opererend agentschap voor ontwikkelingssamenwerking lijkt een logisch uitvloeisel van de overtuiging dat ontwikkeling gaat over lange termijn processen. Afstand tot de politiek waar de korte termijn regeert is volgens Cordaid van groot belang.

Minder concentratielanden

Wil ontwikkelingssamenwerking 'een deuk in een pakje boter slaan', dan is focus en diepgang noodzakelijk. De focus op sub-Sahara Afrika is daarom logisch, gezien de armoede in die regio. Echter, juist als de WRR pleit voor ontwikkeling in plaats van armoedebestrijding, moet ontwikkelingssamenwerking ook gericht blijven op andere continenten. Ook Cordaid heeft in de afgelopen jaren het aantal landen waarin ze werkzaam is drastisch gereduceerd (van 40 naar 28 landen). De WRR wil zelfs naar 10 landen. Of dit aantal de gewenste uitkomst is, is wat Cordaid betreft de vraag. Nederlandse ontwikkelingssamenwerking moet ook open blijven voor Latijns-Amerika en Azië.